

Prof. nadzw. dr hab. Andrzej Misiołek

Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach

Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa w Katowicach

Dostosowanie edukacji w Polsce do potrzeb rynku pracy jako priorytet rozwoju

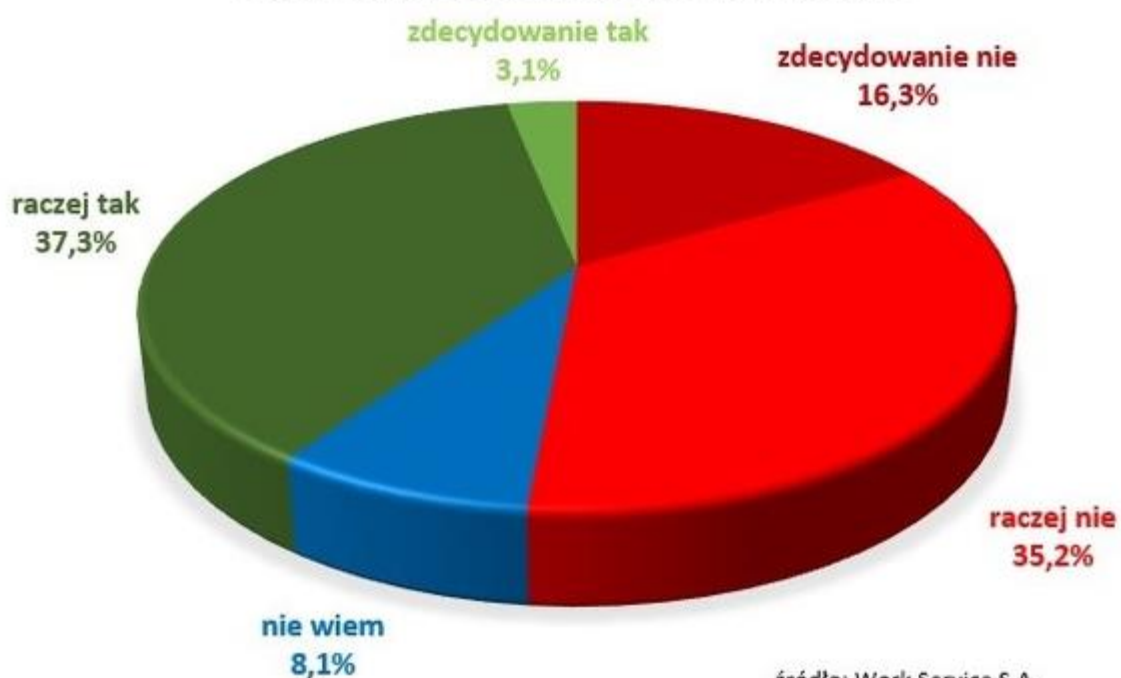
Dynamika zmian cywilizacyjnych mających miejsce w okresie ostatnich stu kilkudziesięciu lat, a szczególnie od zakończenia drugiej wojny światowej, wymusza na ludziach konieczność rozumienia szeregu praw, zasad i zależności, które w czasach wcześniejszych rozumiane były wyłącznie przez intelektualistów i ludzi nauki. Wymogiem współczesnych czasów jest wykonanie tego zadania poprzez kształcenie całego społeczeństwa tak, by ludzie rozumieli jak funkcjonują systemy i urządzenia współczesnego świata. Zadaniem tym obarczony jest zorganizowany system edukacji. Uwarunkowania te sprawiają, że edukacja jest tą ludzką aktywnością XXI wieku, która ulega najszybszym przeobrażeniom.

Reformy polskiego systemu edukacji prowadzone na przestrzeni ostatnich 27 lat spowodowały gwałtowny wzrost wskaźnika skolaryzacji i pojawienie się na rynku pracy szerokich rzesz osób z wykształceniem wyższym. Niestety potrzeby rynku pracy znacznie różnią się od profilu wykształcenia, wiedzy, umiejętności i kompetencji absolwentów polskiego systemu edukacji. Ta dysharmonia spowodowała, że wielu absolwentów wyższych uczelni zasila rzesze bezrobotnych lub wykonuje zawody, w których nie wykorzystuje swojego wykształcenia.

Wyniki najnowszych badań przeprowadzonych przez firmę Work Service pokazują, że kwestia niedostosowania profilu wykształcenia absolwentów do potrzeb rynku pracy nie jest w Polsce problemem marginalnym. [1]

Ponad 51% pracodawców negatywnie ocenia kompetencje i umiejętności absolwentów wchodzących na rynek pracy.

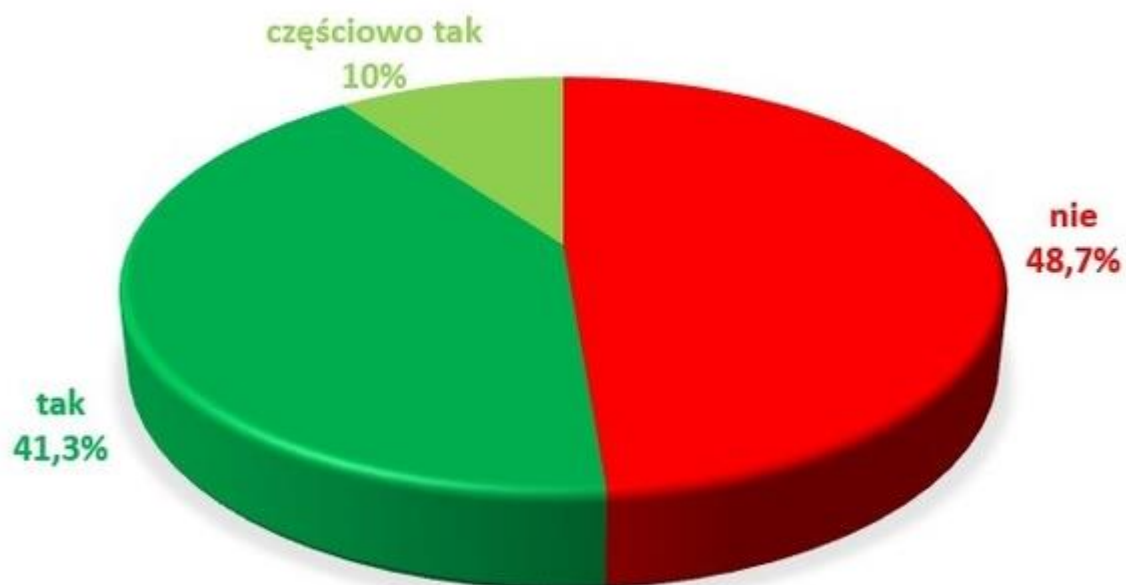
CZY OSOBY WCHODZĄCE NA RYNEK PRACY MAJĄ ODPOWIEDNIE KOMPETENCJE?

źródło: Work Service S.A.

Podobnie niepokojące wyniki pokazuje badanie pracowników, gdzie ponad 48% badanych pracuje na stanowisku niezgodnym z wykształceniem.

CZY PRACUJE PAN/PANI NA STANOWISKU ZGODNYM Z WYKSZTAŁCENIEM?

źródło: Work Service S.A.

Wyniki tych badań dobitnie pokazują, że kierunki i profile kształcenia oferowane przez szkoły oraz uczelnie wyższe nie są dostosowane do aktualnych potrzeb rynku pracy. Ponadto w wielu przypadkach poziom kształcenia nie zapewnia absolwentom należytego przygotowania do potrzeb pracodawców.

Przygotowany i opublikowany przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej *Barometr zawodów* pokazuje, między innymi, listę zawodów deficytowych w 2017 roku. [2]

Zawody deficytowe w Polsce, prognoza na 2017 r.

% wskazań: deficyt 2017* deficyt 2016

1.	kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych	▲ 95,5%	78,9%
2.	spawacze	▲ 83,2%	73,9%
3.	pielęgniarki i położne	▲ 73,2%	64,0%
4.	samodzielni księgowi	▲ 71,0%	59,1%
5.	krawcy i pracownicy produkcji odzieży	▲ 66,8%	53,7%
6.	kierowcy autobusów	▲ 65,7%	57,1%
7.	kucharze	▲ 65,5%	44,2%
8.	fryzjerzy	▲ 64,2%	49,7%
9.	operatorzy obrabiarek skrawających	▲ 62,6%	51,9%
10.	cieśle i stolarze budowlani	▲ 62,1%	54,8%
11.	piekarze	▲ 62,0%	48,4%
12.	pracownicy ds. finansowo-księgowych ze znajomością języków obcych	▼ 60,9%	67,5%
13.	dekarze i blacharze budowlani	▲ 59,4%	54,7%
14.	szełefowie kuchni	▲ 59,2%	55,2%
15.	murarze i tynkarze	▲ 57,6%	46,3%
16.	mechanicy pojazdów samochodowych	▲ 56,8%	40,3%
17.	operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych	▲ 55,5%	36,7%
18.	elektromechanicy i elektrycy	▲ 54,4%	37,1%
19.	robotnicy obróbki drewna i stolarze	▲ 54,4%	40,5%
20.	ślusarze	▲ 54,2%	40,6%
21.	przedstawiciele handlowi	▼ 51,6%	53,8%
22.	opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej	▲ 51,3%	48,8%
23.	monterzy instalacji budowlanych	▲ 50,0%	42,8%

■ deficyt ■ równowaga ▲ wzrost 2017 ▼ spadek 2017

*Stosunek liczby wskazań odpowiedzi deficyt i duży deficyt poszukujących pracy do wszystkich odpowiedzi, w powiatach, w których dany zawód został oceniony

W czołówce znajdują się kierowcy ciężarówek, spawacze, pielęgniarki i położne, zawody branży budowlanej i przemysłu, gastronomii oraz usług. Jak więc widać poszukiwani są w większości pracownicy w zawodach nie wymagających wyższego wykształcenia. Opracowanie to jest więc zbieżne z przedstawionymi wcześniej wynikami badań firmy Work Service.

Jak zmienić ten niekorzystny stan?

1. Należy monitorować zależność ofert edukacyjnych oraz potrzeb rynku pracy i podejmować decyzje na poziomie politycznym.
2. Należy odbudować i rozwijać nowoczesną edukację zawodową, by umożliwić młodym ludziom znalezienie pracy zgodnej z wykształceniem i kompetencjami. (W Niemczech 60% młodzieży kształci się w szkołach zawodowych)
3. Konieczne są inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa zawodowego (nowocześnie wyposażone pracownie i stanowiska do nauki zawodu).
4. Konieczne są inwestycje w kompetentną kadrę nauczycieli (rozwój wiedzy i umiejętności nauczycieli powinien być obowiązkowy i wspierany systemowo – staże oraz wizyty studyjne w firmach).

5. Należy odbudować szacunek do zawodów fizycznych, przywracając im pozytywny wizerunek (ogromna rola rodziców, nauczycieli, przedsiębiorców, mediów).
6. Zachęcać do samodzielności zawodowej i przedsiębiorczości wskazując jako przykład rzetelnych i przedsiębiorczych rzemieślników.
7. Niezbędna jest współpraca szkół i uczelni z biznesem, tworzenie edukacji dualnej – połączenie praktyki z nauką teoretyczną (opieka firm nad kształceniem przyszłych pracowników, dostosowywanie programów kształcenia do zmieniających się potrzeb wykonywania zawodu, praktyczna nauka zawodu w firmie).
8. Kształtowanie umiejętności społecznych oraz rozwijanie kompetencji społecznych (uwspółcześnienie systemu doradztwa zawodowego, któremu ufają uczniowie i rodzice). [3]

Proponowane działania wymagają dokonania zasadniczych zmian w całym systemie polskiej edukacji. Aby te zmiany miały charakter trwały i przyniosły pozytywne efekty dla polskiej młodzieży, w postaci pomyślnego realizowania własnej kariery zawodowej, potrzeba namysłu pedagogów, przedsiębiorców, samorządowców i polityków nad proponowaną transformacją i docelowym kształtem systemu polskiej edukacji. Pewnym jest, że wynikiem owego namysłu będzie odpowiedź na kilka fundamentalnych pytań:

1. Jaka jest dzisiejsza szkoła / uczelnia wyższa?

2. Jakich uczniów / studentów kształcimy obecnie?

3. Jaki jest współczesny nauczyciel / nauczyciel akademicki?

4. W jaki sposób edukujemy dziś młodzież?

Na dowód, jak bardzo potrzebna jest odpowiedź na te pytania i dokonanie potrzebnych zmian, przytoczę słowa Allana Blooma: „Nie potrzeba dowodzić, jak ważna jest edukacja. Należy jednak zauważyć, że dla narodów współczesnych, które w większym stopniu niż dawne opierają się na rozumie, kryzys uniwersytetu, siedliska rozumu, jest bodaj najpoważniejszym kryzysem, któremu muszą stawić czoło.” [4]

Bibliografia:

1. Kubasiak A., *Maturzysto – studia nie gwarantują ani pracy ani kompetencji*, (<http://www.workservice.com/pl/Centrum-prasowe/Informacje-prasowe/Ekspert-HR-komentuje/Maturzysto-studia-nie-gwarantuja-ani-pracy-ani-kompetencji>)
2. <https://www.mpips.gov.pl/aktualnosci-wszystkie/zatrudnienie-i-przeciwdzialanie-bezrobociu/art,8603,najbardziej-poszukiwani-kierowcy-ciezarowek.html>
3. Dębek P., *Czas zawodowców*, „Instytut Idei”, nr 10 (2016), s. 50
4. Bloom A., *Umysł zamknięty*, Zysk i S-ka, Poznań 2012, s.26